

Zpráva o podpoře primární prevence ve Středočeském kraji v roce 2020

V oblasti primární prevence podporuje Středočeský kraj aktivity dětí a mládeže, které upevňují jejich sociální dovednosti a osobnostní předpoklady vedoucí k odolnosti před rizikovým chováním, nebo alespoň jeho oddálení na pozdější dobu. Kraj hraje významnou roli při uplatňování školní primární prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže.

Oblast působnosti školské primární prevence je široká, neomezuje se jen na závislostní chování. Do výčtu rizikového chování patří také agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt a sexuální rizikové chování.

Kraj v této oblasti poskytuje metodickou pomoc, definuje strategické cíle a plány, monitoruje a vyhodnocuje informace z terénu, zabezpečuje odborná setkání, konference a vzdělávací semináře, podporuje realizaci preventivních programů ve školách a školských zařízeních. V rámci kapitoly školství každoročně vymezuje část prostředků účelově na oblast primární prevence. Středočeský kraj se také aktivně zapojuje do dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) a díky finanční podpoře MŠMT realizuje vlastní krajské projekty primární prevence.

Finanční zdroje na primární prevenci v roce 2020

1. Středočeský Fond prevence – čerpáno 1 744 645 Kč. Garantem fondu je Odbor bezpečnosti a krizového řízení, oddělení prevence kriminality

Celkový objem finančních prostředků fondu byl v roce 2020 ve výši 5 mil. Kč, přičemž byla vyhlášena 4 tematická zadání:

Tematické zadání **Podpora primární prevence** - celkem rozděleno **1 744 645 Kč**

Tematické zadání Prevence kriminality - celkem rozděleno 1 129 300 Kč

Tematické zadání Podpora a nákup harm reduction a zdravotnického materiálu - celkem rozděleno 200 000 Kč

Tematické zadání Rozvoj a udržitelnost sítě poradenských a léčebných programů pro osoby s adiktologickou poruchou - celkem rozděleno 1 926 055 Kč

Seznam příjemců dotace Fondu prevence je zveřejněný na adrese <https://www.kr-stredocesky.cz/web/odbor-bezpecnostni-reditel/dotace-fondu-prevence>

Podpora primární prevence se vyhlásila jako samostatné tematické zadání fondu a jednalo se o podporu programů dlouhodobé specifické primární prevence podporující zdraví a zdravý životní styl dětí a mládeže a projekty zaměřené na vzdělávání pedagogů v oblasti primární prevence. V roce 2020 byla na projekty primární prevence uzavřena veřejnoprávní smlouva s 21 žadateli. Dotace byla poskytnuta 15 obcím školám (celkem 703 620 Kč), 4 neziskovým organizacím (celkem 949 305 Kč) a 2 obcím s rozšířenou působností (celkem 91 720 Kč).

Tabulka č. 1 – meziroční srovnání finanční podpory primární prevence

Rok	Podpora primární prevence	Podpořené projekty (školy/nesátání neziskové organizace)/ORP
2019	1 000 000 Kč	14/9/0
2020	1 744 645 Kč	15/4/2

2. Účelový zdroj financování primární prevence v rámci kapitoly 05 - Školství z rozpočtu Středočeského kraje

Tento zdroj sloužil v roce 2020 k úhradě aktivit z oblasti primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních a k zajištění vzdělávání pedagogů v dané problematice. Celkem se v roce 2020 rozdělilo 1 539 842,00 Kč. Z této částky byly financovány následující aktivity:

Semináře primární prevence – čerpáno 240 000,00 Kč

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pořádal Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje - Institutem pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále VISK) v roce 2020 celkem 40 odborných seminářů, resp. webinářů zaměřených na prevenci rizikového chování. Díky finanční podpoře kraje byly semináře pro pedagogy ze středočeských škol a školských zařízení bezplatné. Náklady na školení hradil Středočeský kraj ze svého rozpočtu z kapitoly školství. V roce 2020 se uskutečnilo 18 seminářů individuálních, z toho bylo 14 webinářů (celkem 853 shlédnutí), a 22 seminářů pro celé pedagogické sbory (celkem 378 účastníků) přímo v jednotlivých školách/školských zařízeních.

Nabídka seminářů primární prevence byla zveřejněna na webových stránkách Středočeského kraje na adrese <https://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/prevence1>.

Témata seminářů byla vybrána na základě zkušeností odborníků na danou problematiku a vycházela z aktuální poptávky škol a školských zařízení. V případě seminářů na zakázku pro celý sbor se semináře zaměřily na individuální potřebu jednotlivých škol.

Ze všech seminářů byla pořízena zpětná vazba pomocí hodnotících dotazníků.

Příspěvek školám a školským zařízením zřizovaným Středočeským krajem na realizaci aktivit z oblasti primární prevence – čerpáno 1 299 842,00 Kč

Výzvu k podání žádosti o příspěvek na realizaci preventivního programu školy/školského zařízení vyhlašuje Středočeský kraj každoročně od roku 2018. Školy a školská zařízení zřizovaná Středočeským krajem mohou aktivity z oblasti primární prevence hradit z příspěvku, který jim Středočeský kraj poskytuje na základě písemné žádosti za předem definovaných podmínek.

Částečně se tím kompenzoval deficit prostředků na primární prevenci pro příspěvkové organizace kraje způsobený tím, že dle zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, nemohou příspěvkové organizace podávat žádost o dotaci v rámci dotačního řízení středočeských fondů.

Podpora preventivních programů škol a školských zařízení byla určena na realizaci programů dlouhodobé specifické primární prevence cílené na získávání informací a dovedností vedoucí ke změně postojů a snížení rizikového chování dětí a mládeže a programů zaměřených na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence. Prioritou byla podpora tzv. specializačního studia, které je povinným

předpokladem k výkonu funkce školního metodika prevence. V rámci podpory nebylo možné hradit sportovní a volnočasové aktivity dětí a mládeže. Příspěvek byl poskytnut 57 školám, 3 dětským domovům se školou a Pedagogicko-psychologické poradně Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826.

3. Rozpočtové zdroje státního rozpočtu – Projekt primární prevence Středočeského kraje na rok 2020 - čerpáno 142 000 Kč

Dotační řízení MŠMT je jeden z klíčových zdrojů financování aktivit v oblasti primární prevence pro školy a školská zařízení, kraje a nestátní neziskové organizace v krajích.

V oblasti vzdělávání pedagogů se ze strany škol opakovaně objevily požadavky na zajištění supervize a sdílení příkladů dobré praxe, systematické zavádění třídnických hodin se zaměřením na primární prevenci.

Středočeský kraj zareagoval na tyto požadavky z terénu a podal krajský projekt primární prevence do dotačního řízení MŠMT v roce 2020. Krajský projekt byl podpořen a výsledkem bylo akreditované 6denní školení 30 pedagogů (dvě skupiny po 15) na téma „Podpora třídnických hodin“. Realizátorem programu byla Magdaléna o.p.s., se sídlem Včelník 1070, 252 10 Mníšek pod Brdy, a on-line webinář pro pedagogy na téma Extremismus, radikalismus a desinformace ve školním prostředí. Realizátorem webináře byla akreditovaná společnost PMVIA s.r.o. se sídlem Průmyslová 591/1, 68201 Vyškov.

Z finanční spoluúčasti na krajském projektu byla realizována Konference primární prevence na téma „Zažít prevenci 2020“. Celkové náklady na konferenci byly 17 000,00 Kč. Konference se konala distančně v on-line prostředí a měla podobu 4 webinářů. Účastníci si interaktivní formou vyzkoušeli a osvojili techniky využitelné v práci se třídou. Cílovou skupinu tvořili pedagogičtí pracovníci, výchovní poradci, oblastní a školní metodici prevence. Na webinářích vystoupili certifikovaní lektori působící ve Středočeském kraji a program zahrnoval aktuální témata z oblasti primární prevence.

Témata a názvy webinářů:

- „Jak předcházet duševnímu onemocnění dětí a dospívajících – každodenní úkol dnešních pedagogů“
- „Růstové skupiny dětí s ADHD aneb jak pomoci dětem a jejich rodičům, příklady dobré praxe“
- „Copingové strategie u dětí – jak trénovat zvládání stresu adekvátně věku od pětiletých po dospělé“
- „Spolupráce základních škol a orgánů sociálně-právní ochrany dětí Středočeského kraje – kazuistika k novému metodickému pokynu“

Ve dvou dnech se uskutečnily 4 webináře, kterých se zúčastnilo cca 100 posluchačů.

Z dotačního řízení MŠMT byly v roce 2020 podpořeny také tři středočeské školy v rámci individuálních projektů pro školy a školská zařízení.

Závěr:

V dlouhodobém horizontu je jedním z hlavních cílů Středočeského kraje postupné zvyšování počtu školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem, které je povinným předpokladem k výkonu této funkce. Ve školním roce 2019/2020 byl zaznamenán meziroční nárůst počtu školních metodiků prevence, kteří začali studovat. VISK otevřel ve školním roce 2019/2020 dvě studijní

skupiny pro pedagogy z krajských škol. Lze předpokládat, že nárůst byl ovlivněn poskytnutou finanční podporou Středočeského kraje na toto studium.

Jednoznačně pozitivní je meziroční nárůst počtu aktivit a programů specifické primární prevence v třídnických hodinách. Je pravděpodobné, že se tak projevilo vzdělávání pedagogů na téma „Podpora třídnických hodin“, které realizoval Středočeský kraj z projektu podpořeného v dotačním řízení MŠMT v roce 2019 a 2020. Řada škol zařadila třídnické hodiny pevně do svých rozvrhů.

V obecné rovině lze konstatovat, že školy a školská zařízení mají o realizaci preventivních aktivit dlouhodobě rostoucí zájem a všechny programy, které jsou hrazeny z rozpočtu kraje, a tedy pro účastníky bezplatné, jsou téměř okamžitě obsazené. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům na prevenci kapacita nabízených akcí zdaleka nepokryje zájem škol/školských zařízení. Na druhou stranu z důvodu pandemie a uzavření škol se ve druhém pololetí roku 2020 část naplánovaných preventivních aktivit neuskutečnila. Ne vždy bylo možné přesunout preventivní program do on-line prostředí.

Stále platí, že **efektivní, dlouhodobá a cílená primární prevence** má potenciál předcházet nebo alespoň snižovat projevy rizikového chování dětí a mládeže a je v konečném důsledku levnější než následné řešení problémů. Ze statistiky Ministerstva zdravotnictví vyplynulo, že léčba závislostí stála v roce 2019 v před-pandemické době cca 2 mld. Kč. Odborníci predikují, že v krizové době se situace zhorší. Z těchto důvodů by bylo velmi žádoucí posílit primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže a finanční prostředky na realizaci programů efektivní primární prevence ve školách a školských zařízeních systematicky navyšovat.

Zpracovala:

Ing. Pavla Hemerková, krajská školská koordinátorka prevence
březen 2021